

Contes de Hollywood

Christopher Hampton

POESIA

CONTES DE HOLLYWOOD

(1983)

CHRISTOPHER HAMPTON

Traducció de Rosanna Rion

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: novembre del 2012

© Christopher Hampton
© de la traducció: Rosanna Rion

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Il·lustració de la coberta: Pere Español

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Impulso GS

ISBN: 978-84-9034-026-4

Dipòsit legal: T-1.146-2012

PERSONATGES

A l'obra:

ÖDÖN VON HORVÁTH
CHARLES MONEY
THOMAS MANN
HEINRICH MANN
HELEN SCHWARTZ
NELLY MANN
SALKA VIERTEL
MARTA FEUCHTWANGER
BERTOLT BRECHT
HELEN WEIGEL
HAL
ANGEL
JACOB LOMAKHIN
ART NICELY
UN JOVE
KATJA MANN
LION FEUCHTWANGER
TONI SPHULER
WALTER

I amb la simpàtica col·laboració de:

JOHNNY WEISSMULLER
CHICO MARX
HARPO MARX
GRETA GARBO

ACTE PRIMER (1938-41)

U

Una estranya llum submarina ondulant.

S'hi dirigeix una figura colpidora: d'uns quaranta anys, una mica grassa, amb un abric obert que deixa veure uns pantalons i una americana creuada de franel·la grisa, un barret de feltre i sabates negres, bones però desgastades; l'exoftàlmia és la característica més notable de la seva cara, força expressiva.

Es queda immòbil un moment, estudiant el públic.

HORVÁTH: Hola. El meu nom és Ödön von Horváth. (*Pausa.*) Ödön. (*Pausa.*) No, Ödön. (*Pausa.*) Ah, deixem-ho córrer, digueu-me Ed. (*Silenci. Escolta.*)

No, està bé, no cal que us disculpeu. No hi ha cap raó perquè hàguéssiu sentit parlar de mi. Tenia una certa reputació fa uns quants anys. Ja ho sabeu, al teatre. A Alemanya. Se'm considerava, com és la paraula, quan en realitat no els agrades, però creuen que seguiràs allí, prometedor. Estava assajant una obra quan van arribar els nazis. Mai no es va estrenar. Després d'allò ningú no volia representar les meves obres a Alemanya, per més dolentes que intentés fer-les. Al final, em vaig posar a escriure novel·les. També... però no volem saber res de tot això i jo no us ho vull explicar. Només que durant tots aquells anys ser un escriptor a Alemanya era com ser d'un equip de waterpolo sense saber nedar.

(Es mou unes quantes passes, escoltant. Un tro llunyà. L'efecte de llum submarina desapareix i ara sembla que sigui sota un llum de carrer antic.)

Durant els anys trenta, que van ser, de fet, els meu trenta, vaig viatjar molt. Vaig conèixer la melangia de les estacions de trens i el paper de paret gris dels hotels barats. I mentre la dècada, que semblava construïda per un autor de la mena que molts dels seus contemporanis més progressistes denunciaven com passats de moda sense remei, es movia amb clímax ben calculats i capgiraments d'última hora perfectament pensats cap a la seva inevitable conclusió, molts de nosaltres, nosaltres escriptors alemanys, vull dir, vam escapar de miracle. Vull començar a explicar-vos com vaig fer-ho jo. *So.*

(S'atura. Un tro molt distant. Un vent lleuger, aixecant-se.)

Mai no m'havia subscrit a l'opinió de moda segons la qual el cinema com a art no podria sobreviure al so. D'altra banda, no havia tingut prou experiència en el mitjà per adonar-me que la importància de l'escriptor anava de la mà amb la del perruquer. Així doncs, quan em van convidar a París el maig del 1938, per parlar sobre fer una pel·lícula d'una de les meves novel·les, vaig acceptar de seguida. Encara desconeixia prou el negoci per sorprendre'm quan, en la primera trobada, en lloc de discutir el projecte, em van entaforar dins un cotxe, em van portar als Camps Elisis, em van donar una entrada i em van enviar a veure l'última sensació: *Blancaneus i els set nans*. És difícil de dir la connexió que podia tenir amb la meva novel·la (que tractava de la política educativa dels nazis) i, ateses les circumstàncies històriques, vaig trobar la pel·lícula una mica optimista de to; igualment, en molts aspectes és un treball interessant, no trobeu? Després vam fer la reunió, que va durar ben bé deu minuts, en un cafè a la cantonada, i llavors la dona de Siodmark es va oferir a tornar-me a l'hotel. Era una nit agradable. Vaig dir que caminaria.

(Comença a mourè's, passejant per l'escenari, taral·lejant "ai ho!, ai ho!, anem a treballar". El vent s'aixeca. Unes quantes gotes de pluja premonitòries i, després, el soroll d'un xàfec. HORVÁTH s'aixeca el coll de l'abric.)

Com sigui, només era a mig camí de baixada, quan, d'un cel blau i clar, aquesta tempesta.

(Quan està a punt de marxar precipitadament, una llum cau sobre un JOVE, dret sota l'ombra d'una branca que sobresurt. És colpidorament ari, els cabells quasi platinats. Veiem l'espurneig de les ulleres, la gavardina atrotinada i, quan fa

senyals a HORVÁTH, el reflex sorprenent i opac d'un parell de guants de pell negres. HORVÁTH dubta un moment, després assenteix amb el cap educadament. Se sent un tro fort. HORVÁTH se sobresalta i es mou ràpidament cap al JOVE. Ha d'aixecar la veu pel soroll del vent que fujeteja els arbres.)

Vaig anar a trobar-lo sota el refugi d'un enorme castanyer, a l'altra banda del Théâtre Marigny. Fins i tot abans que parlés, vaig intuir que podia ser, com jo, un foraster i, de fet, quan va parlar, en un francès millor que el meu, del temps, d'on era el bar més proper i de la insofrible vulgaritat de l'Arc de Triomphe, vaig començar a pensar que fins i tot podria ser un company escriptor. Però abans que pogués preguntar-l'hi, una estranya commoció va tenir lloc.

(Sentim els sons mentre els va descrivint.)

Una mica més enllà d'on érem, de sobte es va partir un arbre. Va caure sobre el nostre arbre, de manera que una branca grossa que penjava sobre els nostres caps es va trencar amb un soroll sord. Després va caure a la part posterior del cap del meu company.

(Sense fer soroll, el JOVE cau de genolls. Després el seu cos cau de cara a terra. La part de darrere del cap, completament il·luminada, està esclafada com la closca d'un ou. Es fa el silenci sobtadament.)

Va morir instantàniament. I aquest va ser l'incident que em va portar a dir això: "Per què la gent té tanta por dels nazis? Per què no tenen por senzillament de caminar pel carrer?"

No conec cap teoria política o sistema filosòfic que tingui en compte els dissenys de l'atzar. No vull dir només que uns quants centímetres a la dreta o l'esquerra i hauria estat jo qui hauria acabat amb la cara contra el terra; vull dir que l'atzar, en la seva forma més brutal, estava a punt de decidir la vida de milions d'uropeus. La gent no se n'adonava, és clar, tinc amics que van agafar taxis per anar als camps de concentració. Per mi, l'arbre dels Camps Elisis va ser suficient. I sent, com era, un hongarès de parla alemanya nascut a una ciutat italiana, ara part de Iugoslàvia, o, com també es podria dir, un nadiu de la costa d'Il·líria, l'atzar estava de part meua. No només tenia un passaport hongarès, fins i tot tenia un oncle americà de veritat, a Lexington, Virgínia, que hi va anar de seguida gràcies a la famosa declaració jurada. Així, doncs, mentre n'hi havia que

corrien a la desesperada darrere papers que poguessin portar-los a la ciutat de Mèxic, Hèlsinki, Xangai, a qualsevol lloc, i d'altres seien serenament a Suïssa, mentre n'hi havia de calmats o esverats que agafaven lloc als camions de bestiar o s'empassaven verí en amagades ciutats frontereres, jo estava preparat, tot emocionat d'optimisme i ignorant certes supersticions que tinc en relació amb l'aigua, bé, de camí a...

(Projecció: perfil de Nova York.)

Fins i tot, mentre em meravellava, dret a coberta de matinada, em vaig fer conscient d'una dificultat. Perquè jo era un home que, per raons complicades que van prendre forma de pura por, era incapaç d'entrar dins un ascensor.

Lexington, Virgínia, no era millor. Ja que el meu oncle, encara que en altres aspectes molt agradable, era un radioaficionat i també un membre de la Lliga Socialista Jueva. Per tant, cada nit la passava movent les maleïdes antenes per tal de no deixar-se escapar res de l'últim pensament del Führer.

(Breu fragment d'un discurs de Hitler, que varia molt de volum i ofegat per les interferències.)

Sembla que només hi havia una cosa a fer. I era... *(Obre els braços.)* Los Angeles!

(Resplendor sobtada de llum blanca: llums de circ. HORVÁTH comença a caminar cap a fora de l'escena.)

Travessant interminables camps de blat, vaig somiar trobades llegendàries.

(Surt d'escena. Però a l'escenari, assegut en una cadira de vímet, amb una americana blanca i un barret panamà, ulleres i un bigoti tenyit de negre, hi ha un home d'uns cinquanta-cinc anys. Llegeix. Serenament, al fons d'escena, se sent el preludi a Lohengrin. Passa un moment. De sobte, un crit conegut i ensordidor trenca la tranquil·litat. L'home mira amunt i creua l'escenari fent un gran arc; penjat del final d'una corda, una aparició sorprenent: TARZAN. Acaba el seu crit i aterra als peus de l'home. L'home aixeca el cap per mirar-se'l, la seva expressió temperada dona mostres d'aprehensió i amoïnament. TARZAN li ofereix la mà. L'home l'accepta a desgana.)

TARZAN: Jo Johnny Weissmuller, tu Thomas Mann.

(Satura la música. Encadenament d'escena i s'il·luminen CHICO i HARPO MARX.

HARPO porta uns pantalons blancs amples i una raqueta de tennis.)

CHICO: Qui era aquell tio amb qui jugaves a tennis?

(HARPO mou el cap; expressió desconsolada.)

T'ha guanyat, eh?

(HARPO assenteix, plorós.)

Qui era?

(HARPO mou la raqueta, que té una botzina a la punta, com si fos un violí imaginari.)

Heifetz, el violinista?

(HARPO fa el gest de fer callar.)

Què?

(Repeteix el mateix.)

Tant de concentrar, és clar que et va guanyar. Com es diu?

(HARPO fa el gest de xuclar amb violència. CHICO se'l mira estranyat. Mentre va pujant l'excitació de la sessió pregunta-resposta, HARPO va marcant-ho amb cops de botzina.)

Dents?

(HARPO mou el cap.)

Mandíbules de cavall?

(HARPO mou el cap. Xucla ara frenèticament, es treu alguna cosa imaginària de la boca i l'enganxa darrere l'orella.)

Xuclaxiclet?

(HARPO fa que sí; després que no. Continua mastegant, comença a moure els braços com si fossin ales.)

Christopher Hampton

Un estruç?

(HARPO mou el cap, comença a moure's per l'escenari xuclant i movent els braços.)

Un gran lloro de color verd!

(Està content, però HARPO mou el cap, mostrant una terrible frustració, i redobla els seus esforços.)

Xuclalloro, xuclaverd?

(HARPO assenteix, encantat: toca la botzina per felicitar-lo. CHICO, però, torna a estar perplex.)

Xuclaverd? Xuclaverd? No en conec cap, de xuclaverd.

(HARPO indica silenci amb el dit. Llavors, màgicament, toca a la seva raqueta les melangioses notes introductòries de Verklärte Nacht. L'expressió de CHICO mostra que, finalment, ho ha entès.)

Ah, Arnold Schönberg!

(HARPO assenteix extasiat.)

Per què no has començat per aquí?

(HARPO li fa morros. CHICO li posa un braç a l'esquena i se l'emporta fora de l'escenari.)

Has d'anar amb compte amb ell, té un ritme molt fugisser.

(Mentre deixen l'escenari, HORVÁTH entra de bracet amb una dona enlluernadora: GRETA GARBO. Ara vesteix a l'estil californià. Avancen cap al centre de l'escenari, mirant-se fixament als ulls. De sobte, es veu un flaix. Després, els flaixos del que deuen ser dotzenes de càmeres. GARBO s'allunya de HORVÁTH, cobrint-se amb una mà. Els flaixos s'aturen.)

GARBO: Volem estar sols. (Sons labiodentals i sibilants.)

(Els flaixos tornen a començar. Ella es gira, mira HORVÁTH un moment, després surt corrents fora d'escena, trasbalsada. HORVÁTH la segueix amb la mirada, trist. Els llums canvien cap a la llum diürna de Califòrnia. HORVÁTH somriu.)

HORVÁTH: Bé. Thomas Mann, de fet, va conèixer Johnny Weissmuller. I Schönberg va jugar a tennis amb Harpo Marx. I jo, sí, vaig conèixer la Garbo. Però no cal que us digui que la realitat va ser molt diferent.

Dos

Assegut darrere una taula neta de llibres, però amb molts telèfons escampats pel damunt, hi ha un home baixet, gras, de mitjana edat: CHARLES MONEY. Mira HORVÁTH mentre l'acompanyen dins l'oficina.

En les escenes amb altres emigrats, o simplement adreçant-se al públic, HORVÁTH parla sense accent. Però, en les escenes amb americans, el seu accent és molt marcat i, tot i que millorarà amb el temps a mesura que avança l'obra, com també ho farà l'ús de la llengua, sempre es manté molt notable en aquestes escenes.

MONEY s'aixeca fent un esforç, estenent una mà molsuda.

MONEY: Hola.

(HORVÁTH li dona la mà, inclinant-se lleugerament.)

HORVÁTH: Senyor Money.

MONEY: Chuck.

(HORVÁTH mira al voltant insegur, sense tenir clar què ha volgut dir.)

Gràcies per venir, senyor Horváth.

(Pronuncia el nom hòrridament, HORVÁTH fa una ganyota.)

HORVÁTH: Ödön.

MONEY: Eh?

HORVÁTH: Ed.

MONEY: Ah, sí, bé.

(El telèfon sona. MONEY s'enfonsa darrere l'escriptori, tria un auricular.)

Estic reunit. Oh, Déus!, d'acord.

(Fa un gest a HORVÁTH.)

Ed. Seu.

(*Després, efusivament a l'auricular.*) Jack! Com estàs!

(HORVÁTH *seu.*)

A finals de la setmana que ve, Jack, et vaig dir... Sí, ja ho sé, això, però...

(*Silenci, durant el qual MONEY tapa l'auricular amb la mà.*)

Aquest tio és pesat com un plom. (*De nou a l'auricular.*) Bé, t'agraeixo la paciència que has tingut, Jack... Ella està bé. Com està Eileen?... Sí, m'ha agradat parlar amb tu.

(*Deixa l'auricular, una mica nerviós.*)

Has vist *Les aventures de Robin Hood*?

HORVÁTH: Això és una pel·lícula?

MONEY: No has vist *Les aventures de Robin Hood*?

HORVÁTH: No.

(*Sona un telèfon diferent. MONEY aixeca l'auricular. Breu silenci.*)

MONEY: És clar que està plovent. Ja ho veig que plou, collons!

(*Penja el telèfon d'un cop, irat, s'agafa un moment per calmar-se.*)

Has treballat per la Fox a Europa, no, Ed?

HORVÁTH: Sí.

MONEY: La meva gent m'ha dit que vas escriure una obra sobre Eduard Segon.

HORVÁTH: Com?

MONEY: Obra. Obra de teatre. Vas escriure una obra. Sobre Eduard Segon. Rei anglès.

HORVÁTH: No.

MONEY: No?

HORVÁTH: No.

MONEY: Ah.

(*Silenci.*)

HORVÁTH: Ah, ja ho sé, vols dir *Eduard der Zweite*. Sí. No. Aquesta obra és de Bertolt Brecht i Lion Feuchtwanger.

MONEY: Tu no hi vas tenir res a veure?

HORVÁTH: No.

(MONEY *pensa uns quants segons.*)

MONEY: Cap d'ells és a la ciutat? Ho saps?

HORVÁTH: No. El senyor Feuchtwanger és a França i el senyor Brecht és, em penso, a Dinamarca o així.

MONEY: Coneixes el material?

HORVÁTH: Com diu?

MONEY: Si coneixes l'obra.

HORVÁTH: Oh! Sí. Però és una antiga obra anglesa.

MONEY: Què vols dir?

HORVÁTH: Sí. De Christopher Marlowe.

(*Silenci. MONEY fa gest de pensar.*)

I no crec que sigui a la ciutat tampoc.

(*No hi ha reacció de MONEY, que continua pensant, arrugant el front.*)

MONEY: Faré que te la passin.

HORVÁTH: Com?

MONEY: *Les aventures de Robin Hood*. Va ser fora de sèrie. Va guanyar tres milions a casa. Te'n faràs una idea.

HORVÁTH: Per què?

MONEY: Escolta, jo t'ho explico. Aquestes coses no les entén ningú. Però, per alguna raó, la història d'Anglaterra ara és el tema del dia. Algú va sortir amb la idea d'aquest Eduard Segon, i aquí tinc una proposta.

(*Dóna una carpeta prima a HORVÁTH.*)

HORVÁTH: Gràcies.

MONEY: És una manera de presentar els fets que ens sembla que funcionaria, però no vol dir res, redéu, tu ets l'escriptor.

Christopher Hampton

HORVÁTH: Sí.

(MONEY arruga el front.)

MONEY: Ets membre del sindicat de guionistes?

HORVÁTH: No. Vols que me'n faci membre?

MONEY: No, no, està bé.

(Silenci. MONEY el mira fixament uns moments.)

Mira, Ed, t'ofereixo cent dòlars a la setmana.

(HORVÁTH fa un gest, acceptant cansadament.)

Meitat ara, meitat quan acabis.

HORVÁTH: Però...?

MONEY: Necessites dues setmanes?

HORVÁTH: Potser.

MONEY: D'acord, les tens. Final de la setmana que ve, llavors.

(Somriu. Després li ve un pensament al cap que li esborra el somriure.)

Com va l'escriptura en la nova llengua?

HORVÁTH: Oh, segur! Vaig a classes.

MONEY: D'acord.

HORVÁTH: Sí. Ara sé tres mil paraules.

MONEY: Genial.

HORVÁTH: Com diu?

(Sona un telèfon. MONEY tria un auricular, escolta. HORVÁTH es gira cap al públic, s'aixeca i va cap a davant de l'escenari. El seu accent ha desaparegut. Al fons, les llums van apagant-se sobre MONEY, mentre escolta al telèfon.)

El telèfon. Per aquí tenen, fins i tot, un ocell que sona com un telèfon.

Aquella setmana, Hitler va envair Txecoslovàquia. La revista *Variety* va dir: "La reorganització d'Europa central per part de Hitler representa una pèrdua del dos i mig al tres per cent del total de beneficis del cinema a l'estranger."